

עצות מעשיות ללמוד המשנה

גמר המסכת

המשך ללמוד עד סוף המסכת, או עד מחציתה במסכת ארצה, ואז ערוך חזרה מדקדקת כדי להשלים פרטים בהסבר. כאשר תוכל לחזור בקריאה רהוטה על כל המסכת מתחלטה ועד סופה, ותרגיש שהבנת את פלה — דע כי סימתי! עקב אחר הזמן הממצע שלוקח ללמוד פרק (לדגמה, כ-60 דקות למוד ו-20 דקות חזרה). כדי לתכנן בדיוק וביעילות את הלמוד. ממליץ להשקיע מאמץ ולחזור שוב ברציפות על כל המסכת, על מנת לזכור בקלות ובבהירות גם את פרושי המשנה. על הרע"ב יש לחזור כמה פעמים, בפרט בקטעים הקשים.

חזרות

הלמוד האמתי נקרא "חזרה". שלב זה מסתיים רק בסוף חייו של האדם עלי אדמות.

אפן החזרה

חזרה יכולה לארוך כ-10-7 דקות לפרק. גרוס את הפרק ברציפות ושים לב להערות שכתבת. עצור בסוף הפרק כדי לעיין במה שרשמתי. הפנה את עקר מאמציק לבקיאיות בפרושים שגלמדי עד כה, ולא להוספת פרושים.

קביעת זמן לחזרה

התחל את הלמוד היומי בחזרה. רצינות וקביעות יבטיחו את הצלחתך. לדגמה, גם אם התקדם שתי משניות ליום במשך עשר דקות, ותקדיש בקביעות ובהתמדה עשרים דקות לחזרה — בסוף שש שנים תהיה ידען גדול בש"ס משנה.

חזרה חדשית

אזהרה! אין להניח את החזרות לסוף הסדר או לאחר גמר הש"ס. תכנן את הלמוד על מנת לחזור בגרסא על כל מה שלמדתי, כל שלוש או שש שנים יום. ככל שתלמד יותר מסכתות — כך תצטרך להשקיע זמן רב יותר בחזרות, אך ככל שתהיה בקי יותר — החזרה תהיה מהירה ומהנה יותר.

תדירות החזרה

יש לחזור על מסכתות שלמדתי, פעם בחודש. על מסכתות חדשות או קשות — יש לחזור יותר מפעם בחודש.

למוד המשנה בעל-פה

הלמוד הזה הוא עקרו של למוד המשנה והקשה ביותר, ועל כן שכרו מרבה, כמאמר חז"ל: לפנים צערא — אגרא (אבות ה, כב).

הרגלי למוד

ממליץ להקפיד לשגן בשפה ברורה ובקול נעים. כדי מאוד לעמוד. התקדם וחזר עם חברותא, אפלו אם חברך יקרא מהספר. תוכל גם להקליט את עצמך. בקש מחבר לבחן את שליטתך.

התקדמות בחמר חדש

קרא 3-5 פעמים בדקדוק רב קטע קטן מאוד (2-4 שורות). חזר על הקטע בלי הספר. אם הנך מתקשה — הגדל את מספר הקריאות המקדימות, או הקטן את ארוך הקטע. חזר הרבה

להלן כמה הדרכות קצרות נמרץ לשמוש מעשי בספר. כלל פשוט: התקדם בקצב קבוע, ותחזר הרבה מאוד.

התקדמות בחמר חדש

יש ללמוד את הפרק ביחידה אחת, לגרוס, ורק לאחר מכן ללמוד בהבנה.

שלב הגרסא

יש לעבר על הפרק בגרסא בלבד מתוך משנה סדורה (וכן בכל פעם שגורסים). בקריאה ברורה מדקדקת, בקול רם ונעים. יש לחזור על הפרק שוב ברכוז כ-4 פעמים, עד להבנה פשוטה של הדברים, ועד שהמלים יהיו שגורות בפיה. כדי להציץ בפרוש, על מנת להבהיר את הפרוש המוללי. גרוס שוב, בתשומת הלב, עד אשר תוכל להשיב על שאלות פשוטות של תכן. מצנה מן המבחר ללמוד את הפרק בעל-פה ממש.

רשום החזרות

רשום בדפי החזרות כל חזרה או קריאה של פרק. כך תוכל שאפשר לגרוס מאות פרקים כל חודש, ואלפים כל שנה, ותרגיש ספוק והצלחה בלמודך.

למוד בהבנה

אחר הגרסא מגיע שלב ההבנה של המשנה. ובהדרכת רבא (ברכות סג ע"ב) "לעולם ילמוד אדם תורה ואחר כך יהגה". כך תצליח להבין את הפרוש של המשנה ביתר קלות. תוכל לדלג לפרוש הפסקאות הנצרכות לך להבנה, וכמה מהשאלות שבמפרשים כבר יתעוררו אצלך בזמן הקריאה.

בחירת פרוש להבנה

כדי להקדים וללמוד את פרושו של הרע"ב. אפשר להעזר בכמה מפרשים, כגון: תפארת ישראל או "קהתי", לפי הצורך.

רבדים בהבנה

יש להתרכז בפשט המשנה, לרבות פרושי מלים, ובהסבר המציאות שעליה המשנה מדברת, וגם באוקימתא קלה ומוכנת. חשוב לפתח חוש אישי ולדעת מתי החמר מוכן לך.

הפנמת הנלמד במפרשים

התחל לקרא את המשנה שוב מספר "משנה הסדורה" ואחר כך את הפרוש. יש לרשם בעפרון בתוף ה"משנה הסדורה" את המלים הקשות ואת הסבר המציאות, בפרט אלו שלא נזכרו ברע"ב. קצור ותמצית הטעמים — יש לרשםם על יד הדעה המתאימה. הגדרת משגי יסוד או פסוקים השייכים למשנה, ירשמו בשולי הדף, בתחלת המסכת או בסופה.

אפשר להדגיש בעפרון או בצבע בתוף הפרוש של הרע"ב את החשוב לך לזכור, ולפתח שיטה לסמון סוגים שונים של מידע, לדגמה, פשט - בצהוב, טעמים - בירוק, ופסק ההלכה - בכחול.

חזר פעמים מספר על הנלמד, ודא שאכן הכל מוכן בתוספת הפרוש שלך, לאחר מכן קצר שוב את מה שרשמתי. הקפד על קצור וסדר, שהרי הספר שבדרך ילנה אותך שנים רבות! חשוב לרשם בגליון מראה מקומות למשניות מקבילות.

פעמים על מילים המגשרות בין כל קטע וקטע, ובמקרה בין כל משנה ומשנה.

הספק

ההשגים בלמוד בעל-פה תלויים מאוד בכשרון האישי, אך אפשר לכל יהודי לדעת מסכת אחת בעל-פה או לפחות פרק! (עין בספר "תורת הבית" לחפץ חיים זצ"ל). לכשרוננים – סדר אחד ויותר. ככל שמתבגרים – נעשה הלמוד בעל-פה קשה יותר, לכן מוטב לנצל את הנצרות והבחרות ואפילו את שנות העשרים ללמוד בעל-פה, ולא לדחות. לא ממלץ להתקדם בלמוד במהירות רבה מדי. אי-אפשר בשום פנים ואופן להצליח בלמוד רופף של חמור רב על סמך חזרות שיבואו אחר כך.

עיתוי החזרות

מעד את החזרות ותכנן אותן בקפדנות. אם כבר חזרת על מסכת כחידה אחת הרבה מאוד פעמים (בערך 40-30), ואינך נתקע כלל באמצע פרק – תוכל לחזור על המסכת פעם בשבוע. אחר כך תניחנה לפעם בשבועים או שלושה, ולבסוף לפעם בחודש. הרגל את עצמך לנצל דקות קרות לחזרה, כגון לשגן "בליכתך בדרך". כך תהיה המשנה שגורה בפיה, דברי תורה שמחים כנתינתם מסיני.